

Az Országos Epidemiológiai Központ tájékoztatása a szúnyogok elleni egyéni védekezési lehetőségekről

A csípőszúnyogok vérszívása ellen egyénileg a szabadban riasztószer, valamint füstképző spirál alkalmazásával, a zárt térben légtérkezelő aeroszol palackkal, valamint párologtatással védekezhetünk. De fontos, hogy az esővízgyűjtő tartályokban, kerti medencében tenyésző szúnyoglárva fejlődését is megakadályozzuk.

1. Riasztószer

A csípőszúnyogok távoltartására – bizonyítottan – a következő vegyületek a leginkább hatékonyak: *dietil-toluamid* (más néven: *DEET*), *pikaridin*, *etil-butil-acetil-aminopropionát* (más néven *IR3535*), *citriodiol*. Ezek Magyarországon is számos szúnyogriasztó szerben szerepelnek hatóanyagként.

A B-vitamin (akár tapasz formájában, akár tablettaként szedve) a vérszívó ízeltlábúak riasztására alkalmatlan!

A különféle formájú (hajtógáz aszrol palack, pumpás aeroszol palack, krém, folyadék kendő, gél stb.) szúnyogriasztó szerek a szabad bőrfelületre vagy a ruházatra juttatva gátolják a szúnyogok vérszívását. A szúnyogriasztás céljára árusított karkötők forgalomba hozatali engedéllyel nem rendelkeznek, hatékonyságuk nem igazolt, így alkalmazásuk semmiképp nem tanácsolható!

Szúnyogriasztó készítmények használatakor a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- a) A riasztószert csak a használati utasítás szerint alkalmazzuk!
- b) Ügyeljünk arra, hogy a készítmény nyálkahártyára (szem, száj) ne kerüljön.
- c) Kisgyermekeknél (3 éves korig) inkább a ruházatot kezeljük az erre alkalmas aeroszol palackkal, figyelve arra, hogy a permet ne kerüljön a gyermek tenyerére, kézfejére és arcára, ahonnan esetleg a szemébe, szájába jutva nyálkahártya-irritációt okozhat. 3 hónapos kor alatti gyermekeknél lehetőség szerint ne alkalmazzunk semmilyen riasztószert, inkább használjunk a csípéstől védő öltözetet vagy szúnyoghálót.
- d) Várandós nők csak a feltétlenül szükséges mennyiségben, a bőrre vékony rétegben felkenve alkalmazzák ezeket a termékeket.
- e) Allergiára hajlamos egyének a használat előtt kis bőrfelületen győződjenek meg az adott készítmény ártalmatlanságáról.
- f) Napégette vagy sérült bőrfelületen ne alkalmazzunk semmilyen riasztószert.
- g) Csak akkor ismételjük a kezelést, ha a készítmény már elvesztette a hatékonyságát.
- h) A *dietil-toluamid* a műszálas anyagokat, műbőrt, óraüveget és a festett vagy lakkozott felületeket károsítja.

Néhány, szúnyogriasztásra engedélyezett készítmény

Név	Hatóanyag tartalom		Hatástartósság* (óra)
3M Ultrathon rovarriasztó krém	34,34%	dietyl-toluamid	12
3M Ultrathon rovarriasztó aeroszol	25%		8
Autan Tropical rovarriasztó száraz aeroszol	25%		6-8
Ben's 30 kullancs- és szúnyogriasztó aeroszol, pumpás	30%		6-8
Ben's 30 kullancs- és szúnyogriasztó kendő	30%		6
Bros Max szúnyog- és kullancsriasztó aeroszol	30%		8
OFF! Family Care rovarriasztó száraz aeroszol	15%		4
Protect szúnyog- és kullancsriasztó aeroszol	19,5%		2-5
Protect Lotion szúnyog- és kullancsr. krém	19,5%		2-5
Szuku szúnyog- és kullancsriasztó aeroszol	23%		5-7
Szuku szúnyog- és kullancsriasztó krém	25%		8-10
Vape Derm Extra szúnyog- és kullancsriasztó száraz aeroszol	19%		5-6
Naturland szúnyog- és kullancsriasztó aeroszol	20%		etil-butil-acetil-aminopropionát

Név	Hatóanyag tartalom		Hatástartósság* (óra)
Autan Active rovarriasztó szer, pumpás	20%	pikaridin	4-8
Autan Protection Plus kullancs- és szúnyogriasztó folyadék	20%		6-8
Autan Protection Plus rovarriasztó aeroszol	16%		4-5
Autan Tropical szúnyogriasztó aeroszol, pumpás	20%		3-5
Bitefree szúnyog- és kullancsriasztó pumpás aer.	20%		5-6
Aromax szúnyog-és kullancsriasztó aeroszol, pumpás	30%	citriodiol	7
Galaktivbio kullancsriasztó aeroszol, pumpás	20%		2-6
Vape Derm Sensitive szúnyog- és kullancsriasztó pumpás aer.	13%		2-3
Vape Derm Sensitive szúnyog- és kullancsriasztó száraz aer.	13%		2-3

*Az adott készítmény hatástartóssága a hatóanyag-koncentráció mellett függ a formuláció típusától, a felvitel vastagságától és számos más körülménytől is (pl. hőmérséklet, relatív páratartalom)!

2. Füstölő spirál/rúd

Szabadban szúnyogirtás/riasztás céljára alkalmas.

A spirál közepén található rést a dobozban mellékelt fém tartóvázra illesszük, a rudat szúrjuk a földbe. Gyújtsuk meg a spirált, illetve a rudat és addig tartjuk a lángban, amíg parázslani nem kezd. Ezt követően fújjuk el a lángot, mivel az 5-8 órán keresztüli hatékonyságot a parázsló spirál füstje adja. Ha a füstleadás már nem szükséges, a parázsló részt törjük le, így a megmaradt rész ismételtlen meggyújtható. Ha szükséges, egyszerre több spirált is égethetünk.

Néhány márkanév: Bros, Metatox, Protect, Raid, Vape

3. Légtérkezelő (légy- és szúnyogirtó) aeroszol

Zárt vagy félig zárt térben (pl. helyiségben, sátorban) használható.

A nyílászárókat csukjuk be. A palackot használat előtt rázzuk fel. A palackot függőlegesen, szórófejjel felfelé tartva, a helyiségben körben járva, legyező mozdulattal juttassuk ki az aeroszolt a légtérbe. Egy 30 légm³-es helyiségben 5-10 mp porlasztás elegendő.

Néhány márkanév: Aroxol, Biolit, Bros, Chemotox, Effect, Giaguar, Johnson Raid, Mortein Ultra, Orion, Protect, Sano K600+, Unitox, Vape Super KO2

4. Párolgatatás (szúnyogirtó lap/folyadék/korong)

Zárt térben a repülő rovarok elpusztítására alkalmas módszer.

A folyadék/lap kizárólag az azonos márkanévvel ellátott készülékben biztosít megfelelő hatékonyságot! A kombinált használatú készülékek a lap és a folyadék (nem egyidejű!) üzemeltetésére egyaránt alkalmasak.

A módszer előnye, hogy a készítmények használatakor a helyiségben való tartózkodás megengedett, illetve annak repülő rovar-mentessége folyamatosan biztosítható.

A készülékbe helyezett *lap*ból a magas hőmérséklet hatására a hatóanyag elpárolog. Hatásukat a készítménytől függően kb. 8-10 órán át fejtik ki, mely időtartam után feltétlenül használjunk új lapot.

A szakaszosan üzemeltethető, speciális készülékbe helyezett *folyadék* napi kb. 10-12 órás működés esetén, a folyadék mennyiségétől függően, a használati utasításban megadott időn (30-45-60 napon) keresztül fejt ki hatását.

A szakaszosan üzemeltethető, speciális készülékbe helyezett *korong* zárt térben, kb. 30 légm³-es helyiségben 60 éjszakára biztosít szúnyogmentességet.

Néhány márkanév: Aroxol, Biolit, Bros, Catch Chemotox, Mortein, Orion, Protect, Raid, ThermaCell, Vape

5. A kertben tenyésző szúnyoglárva elpusztítása

A szúnyogok életük jelentős részét pete, lárva- és bábállapotban töltik. A pete kikeléséhez, a lárva és bábok fejlődéséhez egyaránt elengedhetetlen a víz.

A kertben lévő, esővíz szándékos vagy szándékolatlan gyűjtésére alkalmas tartályokban (pl. hordóban, kádban, kannában, vödörben stb.) és a kerti medencékben akkor várható szúnyogtenyésztés, ha bennük a víz tartósan jelen van. Ekkor az állóvízben a lárvafejlődés zavartalan és a nyári melegben akár hetente egy új szúnyoggenerációt kinevelhetünk a saját kertünkben.

Ennek megakadályozására legegyszerűbb, ha a vizet az esővíztárolókból legalább hetente egyszer kiöntjük vagy locsolásra használjuk.

Ha ezt nem tudjuk biztosítani, vagy éppen kerti medencéről van szó, akkor a lárva-tenyésztésre szolgáló víz kezeléséről kell gondoskodni. Kifejezetten a lakossági felhasználás céljaira alkalmasak azok a kis kiszerelésű, granulátum vagy tablettá formájú szúnyoglárva-irtó szerek, amelyek a tárolóedényben lévő víz térfogatának ismeretében könnyen és gyorsan adagolhatóak.

Fontos az adott készítmény címkéjét figyelmesen elolvasni és annak előírásait az alkalmazás során betartani! Egyszeri kezeléssel a tárolt víz szúnyoglárva-mentessége 3-4 hétig biztosítható. Az irtószerrel kezelt víz locsoláshoz felhasználható. Az *S-metoprén* hatóanyagú termékeket (dísz)halak tartására szolgáló medencék, illetve élővízzel összeköttetésben lévő vízgyülemek kezelésére használni **tilos!**

Engedélyezett készítmények:

Bti hatóanyaggal: Biobac-B 5 GR szúnyoglárva-irtó granulátum, Culinex Plus szúnyoglárva-irtó tablettá

S-metoprén hatóanyaggal: Biopren-BM 5 GR szúnyoglárva-irtó granulátum, Protect szúnyoglárva-irtó granulátum, Protect 4 GR szúnyoglárva-irtó granulátum

/Aktualizálva 2013 áprilisában, OEK DD Osztály/